

Nejlepší malá armáda na světě (Profesionální britské ozbrojené síly)

Od roku 1962, kdy byla v Británii zrušena branná povinnost, nebyl nikdy formálně vznesen požadavek na její obnovení. Žádná politická strana tento požadavek nevznesla a nevyplynul ani z vojenského uvažování. Důvody tohoto stavu je možné rozdělit zhruba na historické, sociální a vojenské.

V Británii není žádná oficiální politika vůči branné povinnosti. Existují sice mobilizační plány založené na povolání mobilizačních záloh, ale neexistují žádné předpisy týkající se povolání veřejnosti do zbraní mimo okruh dobrovolníků. Absence jakékoliv britské politiky týkající se branné povinnosti znamená, že pohled, který zde prezentuji, je pouze mým osobním pohledem na danou věc, nikoliv postojem britské vlády. Dalším omezením je to, že nejsem schopen poskytnout vyvážený pohled na téma „branná povinnost verus dobrovolná profesionální armáda“, protože jsem sám vojenským profesionálem v profesionální armádě.

Úvodem by bylo třeba věnovat několik minut na téma „Branná povinnost v britských dějinách“, protože je to především historie, která nejvíce ovlivnila náš postoj vůči vojenským záležitostem.

Věřím, že by vás zaujaly vojenské dějiny po odchodu Římanů z Británie v roce 410 našeho letopočtu. Rád bych se také zmínil o Edvardu I., který jako první začal v 13. století svým vojákům za službu v armádě platit. Přál bych si také diskutovat o modelu tzv. nové armády zavedené Oliverem Cromwellem po občanské válce v 17. století. A zvláště bych rád hovořil o verbířích, kteří nutili muže k vojenské povinnosti za napoleonských válek na konci 18. století. Čas to neumožňuje. Zmiňuji o tom proto, abych poukázal na to, že Británie prožívala dlouhá období relativní stability, delší než v zemích, které jsou zastoupeny v tomto semináři. Tato skutečnost měla pochopitelně přímý dopad na rozhodování o věcech týkajících se dilematu branná povinnost verus profesionální armáda.

Na počátku 20. století se v Británii vyvinul systém dobrovolné rekrutace, který ovšem byl, řečeno slovy premiéra Asquitha v roce 1915, „nešťastný, rozmarň a nespravedlivý“. Proto bylo v dobách stále se stupňujícího mezinárodního napětí hledáno nějaké lepší řešení. Ve 20. století se branná povinnost v Británii uplatnila pouze během obou světových válek. Když v roce 1945 druhá světová válka skončila, nebyla branná povinnost okamžitě zrušena. Zvláště pozemní vojsko mělo rozsáhlé závazky v zámoří: na konci druhé světové války jsme měli okupační armádu v Německu, Barmě a na Dálném východě. Na indickém subkontinentě armáda zůstala až do vyhlášení nezávislosti v roce 1947.

Přestože měla poválečná vláda v úmyslu v souladu s přáním mnoha příslušníků armády zrušit povinnou „národní službu“ co nejdříve, zabránila tomu mezinárodní situace. V padesátých letech jedna mezinárodní krize sledovala druhou. Výjimečný stav v Malajsii, válka v Koreji v letech 1950-52, poté britské expedice v Keni a na Kypru, v Suezském průplavu, Jordánsku, na Arabském poloostrově. A posléze v roce 1956 po

katastrofě v Suezském průplavu již nebylo veřejné mínění ochotno nadále zachovávat brannou povinnost. Británie dostala v Suez velkou lekci. Museli jsme přiznat, že již nejsme světovou imperiální mocností.

Od roku 1956 začal proces postupného stahování se z kolonií. Spolu s tím přišlo rozhodnutí ukončit všeobecnou brannou povinnost. Poslední konskripční voják opustil armádu v květnu 1963.

Vyžaduje přechod na profesionální armádu nějakou zásadní mobilizaci finančních a lidských zdrojů? Není pochyb, že je to drahá volba. Základní otázka ale zní: **Jaké je poslání ozbrojených sil, respektive co od ozbrojených sil očekáváme?** Když si položíme tuto otázku, všechna ostatní kritéria z toho prostě vyplynou. Pokud chceme budovat co největší armádu, potom je nutné mít všeobecnou brannou povinnost. Pokud však chceme mít armádu, která má působit v různých misích v zahraničí, je lepší zvolit armádu profesionální.

Mohu-li sumarizovat zkušenosti tří zemí z vojenského hlediska, je třeba říci, že nesmí dojít k ukončení rekrutace nových lidí. Pokud zastavíte rekrutaci, bude vám armáda stárnout a vznikne demografická díra, která se bude časem posunovat. Vždy jsou zapotřebí mladí lidé na dolním konci pyramidy. To je moje hlavní doporučení jako vojáka směřem k politikům.

Všechny státy světa se dívají na své vojenské dějiny přes růžové brýle a ani Británie není výjimkou. Britská armáda sice prohrála bitvy, ale od roku 1066 nebyla nikdy dobyta invazí. Opustili jsme některé kolonie za situace, která v daném čase připomínala prohru, ale ve většině případů obdržely kolonie nezávislost za mírových okolností. Jinými slovy, **britská armáda byla v dějinách vždy strukturována tak, aby odpovídala potřebám.**

Kdykoli jsme v poslední době diskutovali o znovuzavedení „národní služby“, argumenty se obvykle týkaly vzdělávání, vytváření pracovních míst, boje s nezaměstnaností a kriminalitou mládeže. Všechny vlády byly uváděny do rozpaků obrazem Británie vytvořeným některými mladými britskými muži. Katastrofa na belgickém stadionu v roce 1985 rozšířila jejich špatný image po celé Evropě. Mimochodem, tento špatný image britských fotbalových fanoušků vedl k rozsáhlému náboru nových policistů, jejichž úkolem se stalo dohlížet na britské fotbalové fanoušky, jako tomu bylo například při mistrovství světa ve Francii v r. 1998.

Určitá forma povinné veřejné služby by prý těmto mladým lidem dodala alespoň některé pozitivní ctnosti, které naši otcové a dědové získávali v „národní službě“. Přestože většina námětů směřovala spíše do oblasti sociální péče, objevily se i návrhy, které předpokládaly službu v ozbrojených silách. Pozice britských ozbrojených sil v očích veřejnosti totiž zůstává stále velmi dobrá, i když možná ne tak dobrá jak v minulosti.

Nejmladšímu muži, který mohl absolvovat to, co jsme v Británii nazývali „národní služba“, je nyní kolem 56 let. Většina těch, kteří prošli brannou povinností je v důchodu, nebo zemřela. Mezi dospělou britskou populací je tedy velmi malá kolektivní zkušenost s všeobecnou brannou povinností. Veřejnost si na myšlenku dobrovolné a v pravém smyslu slova profesionální armády zvykla.

Od roku 1969 je britská armáda zapojena do protiteroristických operací v Severním Irsku. Teroristické útoky se postupně rozšířily i proti vojenským základnám v samotné Británii, Německu a na Kypru. V důsledku toho se armáda raději příliš nezviditel-

ňovala, aby mohla vojáky chránit. Bylo například zakázáno nosit uniformu mimo kasárna. Proto také i dnes britská veřejnost svou armádu příliš často nevidí. Navíc byla armáda postižena negativní publicitou spojenou s veřejným odmítáním šikany, zastrašování a podobných negativních jevů v ozbrojených silách.

To vše přispělo k tomu, že se moderní britská mládež daleko více zabývá svými právy než svými povinnostmi vůči státu. Idea vojáka, který má povinnost případně i zemřít pro svou zemi, pokud je to nutné, je pro značnou část dnešních mladých lidí cizí. Vojenská služba je stále méně atraktivní. Britská armáda má dnes zhruba 5000 lidí pod plánovaný stav při celkovém počtu 110 000 osob. A přinejmenším část tohoto podstavu je způsobena postavením ozbrojených sil v britské společnosti. Není to nic tragického: v současné době neexistuje potřeba budovat větší armádu, než kterou máme k dispozici.

Británie nedávno zahájila revizi svých ozbrojených sil pod názvem „Přehodnocení strategických priorit“. Jedná se o první krok tohoto druhu od roku 1981. Revize se uskutečňuje v celkovém kontextu britské zahraniční politiky. Jsou analyzovány vojenské operace, do kterých můžeme být v budoucnu zapojeni, a podle nich je přizpůsobována struktura ozbrojených sil. Britská obranná politika je také predikována členstvím v NATO. Dokonce lze tvrdit, že čím bližší spojenectví jakékoli země s USA, tím menší potřebuje vlastní ozbrojené síly. A to je důležité zejména v dnešním politickém klimatu, kdy je stále těžší ospravedlnit stávající obranné výdaje. Zvláště když je z politického hlediska daleko výhodnější zvyšovat výdaje na školství, zdravotnictví a sociální zabezpečení.

Dnes neexistuje nutnost udržovat velké počty vojáků na vysokém stupni připravenosti. Až budou nová opatření uvedena do praxe, budeme mít armádu s odstupňovaným systémem: odstupňování bude od několika jednotek s téměř okamžitou připraveností k reakci, přes většinu armády na nižším stupni připravenosti, až k zálohám, které budou mít daleko delší reakční dobu. Pokud vznikne krize, která bude vyžadovat zasazení více než 110 000 příslušníků pravidelné armády, 40 000 příslušníků teritoriální armády a individuálních záloh, potom předpokládám, že bude zavedena branná povinnost. Ale myslím, že přijetí takového rozhodnutí by vyžadovalo skutečně rozsáhlou národní krizi, s reálným ohrožením bezpečnosti Británie.

V Británii máme problémy, když se snažíme přesvědčit politiky, co je hlavní úlohou britské armády: hlavní rolí britské armády je bojovat v konfliktech vysoké intenzity, v konfliktech s využitím všech druhů zbraní. Tedy v takových konfliktech, do kterých jsme nebyli od druhé světové války zapojeni. My bojový potenciál máme. Stojí pochopitelně hodně peněz. Problém je v tom, že v praxi lidé vidí hlavně využití ozbrojených sil v konfliktech typu Bosna, Severní Irsko atd., které jsou mnohem nižší intenzity, stejně jako všechny druhy operací uskutečňovaných na základě mandátu OSN. Logicky se potom ptají, zda jsou vysoké výdaje na obranu oprávněné.

Jak jsem již uvedl, neexistuje ani politický, ani vojenský tlak na znovuzavedení branné povinnosti. Provedená revize zjistila, že stávající obranné potřeby mohou být adekvátně zajišťovány současnou armádou zhruba o síle 110 000 osob a podporovanou 40 000 příslušníky teritoriální armády a stávajícím počtem pravidelných záloh.

Může tedy někdy Británie obnovit brannou povinnost? Jsem přesvědčen, že národ v podstatě proti principu branné povinnosti není. Jednoduše na věc nemá žádný názor. Pro mnoho lidí je nemyslitelné, že se bychom se mohli znovu ocitnout v situaci podobné